

ה' נכנס בהם חיות חדשה, וכדברי הגמ. בכתובות (ק"א:) שלעתיד על תורה מחייהו, כן בעת מתן תורה ה' חיותם מהדבר ה', ואם כל חיותם ה' מדבר ה', אז לא ה' להם שום שעבוד וחיות אחר חוץ מהאנכי ה' אלוקיך, וזה ה' עלם היליאה מכל השעבודים, שכל חיותם הוא מהדבר ה', וזהו כונת הכתוב, (דברים ד' ל"ג) השמע עם קול אלוקים מדבר מתוך האש כאשר שמעת אהה ויחי, שמזה ה' לכם החיות.

משרע"ה לא ה' לו השגה איזה שעבוד למזרים ה' כאן, שיהי צריך יליאה ממנה, וזהו כונת הגר"א שיליאה זו לא נמסרה למשה שלא הבין הצורך ליליאה זו, ואף שבעת שמונים החמישים פעמים שזכר יליאת מזרים בחורה גם האנכי ה"א של פרשת ואחתנו בכלל, זלכאורה נמלא שלא השיג שתי פעמים שזכר יליאת מזרים בחורה, אלא נראה שהכוונה הוא עפי"ד הגמ. מגילה, ומצואר באריכות צרמצי"ן בהקדמתו לספר דברים, שספר דברים משה מפי עלמו אמרה, שמשנה תורה הוא השגת משה רבינו בחורה, אלא שנעשה מזה חושב"כ, וצמנה תורה נכתב האנכי ה"א כפי השגת משרע"ה זו, אבל צפ' יתרו נכתב האנכי ה"א מלד חושב"כ, הדבר ה' שלא השגיח משרע"ה.

ג) **כתיב** ואחנה לך את לחת האבן והחורה והמלוה אשר כתבתי להורחם (שמות כ"ד י"ב), וברש"י כל תרי"ג מלות בכלל עשרת הדברות הן, ורבינו סעדי פירש באזהרות שיסד לכל דיבור ודיבור מלות התלויות בו, ויותר מזה מצואר בחז"ל שהאנכי ה"א נכלל כל המצ"ע, וכלא יהי

משרע"ה, זה אנכי ה' אלוקיך, עיי"ש בדבריו, ומדבריו למדנו שאין הפי' בהקרא שהייליאה מארץ מזרים הוא המחייב את בני ישראל, אלא שהייליאה מארץ מזרים נגמר בעת שאמר הקב"ה אנכי ה' אלוקיך, שעי" האנכי ה' נגמר הייליאה מכל השעבודים למזרים, כי יליאת מזרים נקרא יליאה מכל שעבוד דק למזרים. ובעת ששמעו בני"א אנכי ה"א נעשו עבדים להקב"ה, והקב"ה ייחד עליהם שמו, כלי' המכילתא אלוקי אני על כל ברי' אבל עליך ייחדתי שמי ביוחתי, כי בעת ששמעו בני ישראל אנכי ה' אלוקיך נקבע בלצם היחוד אלוקות והשעבוד להקב"ה בכל לבצם, וממילא משולל כל ענין של שעבוד לשאר דברים, כי נתמלא הלב בשעבוד מלא להקב"ה, וכמו שזכר רש"י בשם חז"ל שבעת ששמעו אנכי ה"א נקבע ילי"ע בלבצם, ועיי"א ילאו ממזרים, עיי"א האנכי ה"א צא הייליאה ממזרים, ולכן כ' אשר הולאחתיך כי הפירוש הוא שכאן נגמר יליאתם, והייליאה ממזרים והיחוד שמו צא צבת אחת, כי לא שייך יחוד שמו על כלל ישראל, רק אם הם משוללים מכל מין שעבוד, והייליאה ממזרים ה' בעת היחוד שמו, ושניהם חלו בצ"ה, האנכי ה"א והייליאה ממזרים.

ויש להעמיק הדברים יותר, עפי" דברי הגמ. בשבת (פח:) ואמר ריב"ל כל דיבור ודיבור שיילאה מפי הקב"ה יליאתה נשמתן של ישראל שנאמר נפשי ילאה בדברו ומאחר שמדיבור ראשון יליאתה נשמתן דיבור שני הא"ך קבלו, הוריד טל שעמיד להחיות בו מתים וכה"א אותם, וכו', נמלא שהי' כל חיותם מהדבר ה', שעי" הדיבור יליאתה נשמתן, כל החיות שהי' לכם מקודם, ועיי' הדבר

בינה נמסרו למשה, אלא הכונה שכל המ"ט שערים נמסרו כולן, היינו כל השער אבל בשער הני לא השיג כולו אלא מקצת ממנה השיג.

ויענין בת אחת אומר הצפנת פענח הוא רק בדבר שבא משמים, ולכן בגט אומר הצפנת פענח שאמרין גיטו וידו באין כאחת היינו כי הגירושין חלים משמים, כי בת אחת שייך רק למעלה מסדרי הטבע.

ממלרים כן יוליאו מגלות הזה, ויש לפרש הכונה בדבריו, כי צעת מתן תורה כששמעו בניי המאמר ה' אנכי ה'א וקצ"ה ייחד עליהם שמו, נעשו בניי מיוחדים לעבודתו יתברך שמו, ונעשה המליאות של בני ישראל כהדבר ה', וכלשון רש"י שנקבע יל"ע בלבנס, ואף שאח"כ נפלו בניי ממדריגתם בחטא העגל, ויש הסתירות שונים בהצריאה, הכל רק הסתר על הגוון, אבל עלם מליאות בניי לא נשתנה, שאם ייחד הקצ"ה שמו עליהם צעת מתן תורה נשאר זה קיים לעולם, ואף שצאמלע יש הסתירות, אבל הואיל וזה מליאות של בני ישראל בודאי יהי זמן אשר יחזרו הם להמצב שהיו צעת מ"ת, ולכן בהמאמר של אנכי ה'א נכלל האמונה בציאות משיח כי בודאי יחזרו למצב שהי צעת מ"ת, שהיו להם חירות אמיתי, חירות מליה"ר חירות ממלאך המות.

ה) במכילתא (יתרו פרשה ד') וידבר חלקים את כל הדברים האלה לאמר, לאמר שהיו אומרים על הן הן ועל לאו לאו. דברי ר' ישמעאל, ר' עקיבא אומר על הן הן ועל לאו הן, עיר"ש, וביאור דברי רש"י שאמרו גם על לאוויים בלשון חיובי, הגם שהלאו הי ענין שלילי, כי העשרת הדברות ס"ל לרש"י לא היו רק ענין שלילי, שלמשל הדיבור של לא תרצח צעת ששמעו הלאו של לא תרצח, לא הי זה הצייוו שלא ירצחו א' השני, רק שנתמלאו בניי אהבה זה לזה עד שהי משולל מהם כל ענין של רציחה, וגם כל אצחרייהו של רציחה, כמו הלבנת פנים שהוא תולדה של רציחה, אזיל סומקא ואתי חיורא, והמליאות של בני ישראל הי צעת ששמעו המאמר שלא הי שייך צהם כל ענין של רציחה, וכן בכל מאמר ומאמר נעשו בניי כהמאמר, ונעשה המליאות שלהם כמו המאמר, ולכן ענו על הדיבור הן, בלשון חיוב. כי הדברות הכנים צהם חיות עד שהי משולל צהם

לך נכלל כל הלי"ת, וביאורו כי בכל פעם שאדם עושה דבר נגד רצון השי"ת, ועובר על לא תעשה שצחורה, הוא תחת רצון אחר. ונכלל בלא יהי לך אלהים אחרים על פני, וצעת שאדם עושה מל"ע, אשר כל מלכות עשה הוא התקרבות להבורא, וכמו שמבואר ברמב"ן שכל המלכות שצחורה הוא מלך אהבה, שעל ידי המלכות נתקרב האדם להבורא, ותכלית כל המלכות הוא לקרב האדם לבוראו, וכמו שאיתא בזוה"ק כי התרי"ג מלות הם עיטין, עלות חיך להתקרב להבורא, וכמו שאמר דהמעי"ה (תכלים קי"ע כ"ד) גם עדחיק שעשעי אנשי עלתי, שכל התורה היא עלה חיך יתקרב האדם לבוראו, וכמו שאיתא בספרי חסידות בפירוש הפסוק, וידבר חלקים את כל הדברים האלה לאמר אנכי ה'א, שכל הדברים נאמרו בתכלית של אנכי ה' חלקיק, שיבוא האדם לידי התקרבות להבורא, (וכמו שפירשו ג"כ וצחורתך כתוב לאמר שמע ישראל וגו', שכל התורה היא בכדי שיבוא להכרה זו), ולכן כל המלכות נכללים באנכי ה' חלקיק.

ו) חז"ל אמרו אנכי ולא יהי לך דיבור אחד נאמרו, והכונה היא שעי' האנכי ה' חלקיק יש לו ממילא הלא יהי לך, הלא כמו שכתוב אלל יתרו "עשה ידעתי כי גדול הי מכל האלהים", שעי' שעבד כל העי" שצטולם בא לידי ההכרה של יחוד ה', והאל בני ישראל מלך האנכי ה'א בא לידי שלילה של כל שאר דברים, שמגודל האהבה הנועו בלב ישראל עיי האנכי ה'א, יש לו ממילא הפחד והיראה לבל להתרחק מהשי"ת, ושלא יעשה דבר נגד רצון השי"ת שעל ידו הוא נרחק מהשי"ת.

ד) בשמ"ג במנין המלות כולל האמונה בציאות המשיח בכלל המל"ע של אנכי ה'א, שרתיים להאמין שכשם שהוליונו השי"ת